

II, artic. VI, ubi ostendit, non solum per miracula, sed per interiorem instinctum hominem duci ad credibilitatem rerum, juxta illud Joan. VI: *Omnis qui audit a Patre, et didicit, venit ad me.* Denique, quod pertineat ad donum scientiæ discernere credenda a non credendis ex illuminatione Spiritus sancti docet S. Thomas 2-2, quæst. IX, artic. II, præsertim solutione ad secundum, si quidem donum scientiæ deservit ipsi fidei, non quidem sciendo ipsam veritatem creditam, sic enim opponeretur fidei; ergo solum sciendo credibilitatem ejus.

XIV. Unde constat omnes credentes si prudentialiter, et virtuose credunt aliquam habere evidentiam de credibilitate, et sic omnes non æqualem, quia vel ex signis, et motivis, magis vel minus cognitis, vel ex instinctu interiori, vel ex dono scientiæ discernunt credenda a non credendis, et credibilitatem ipsam attingunt. Quod si aliquando sine sufficienti propositione credibilitatis credunt, non ex fide infusa credunt, quia non indubitanter, et firmiter credunt, sed libenter, et ex quadam fide acquisita, ut bene notat Lorca, et Suarez, ubi supra.

XV. Dico secundo: Evidentia credibilitatis attingitur ab habitu fidei in ipso exercitio credendi per modum conditionis requisitæ ex parte objecti. Hæc conclusio sumitur ex S. Thoma præsertim in hac quæstione prima, art. IV ad tertium, ubi inquit: « Quod lumen fidei facit videre ea quæ creduntur: sicut enim per alios habitus virtutum homo videt illud, quod est sibi conveniens secundum habitum illum, ita etiam per habitum fidei inclinatur mens hominis ad assentiendum his, quæ conveniunt rectæ fidei, et non aliis: » et quæst. II, art. III ad secundum, inquit: « Quod sicut homo per naturale lumen intellectus as-

sentit principiis, ita homo virtuosus per habitum fidei habet rectum iudicium de his, quæ conveniunt illi virtuti. Et hoc modo etiam per lumen fidei divinitus infusum homini, homo assentit his, quæ sunt fidei, non autem contrariis. » Et hoc pacto Cajetanus, ubi supra ad secundum advertit, quod sicut actus aliarum virtutum, verbi gratia, temperantiæ, quæ est in parte appetitiva occasionaliter solum facit videre, hoc est practice, et prudentialiter iudicare id, quod est conveniens tali virtuti, et discernere ab eo, quod est disconveniens, ita fides in parte intellectiva inclinando in sibi conveniens, et discernendo credenda a non credendis facit evidentiam sibi possibilem, scilicet evidentiam credibilitatis. Ex quo sumitur ad fidem non pertinere proponere sufficienter credenda ostendendo credibilitatem eorum, sed inclinare in credendo sufficienter propositam; ergo pertinet ad fidem inclinare in ipsa credibilia, quia sic proposita sufficienter, scilicet inclinando in ipsa credibilia ut evidenter credibilia, non autem pertinet ad ipsam ferri in ipsam credibilitatem tamquam in rem directe a se cognitam, quia nec fertur in illam credendo, si quidem credibilitas non creditur, nec fertur in ipsam ostendendo illam per rationem et discursum, quia fides (ut supra dictum est, et repetitum in hac materia) non discurrit, nec probat, sed solum testimonio innititur, non autem probatione, seu discursu, et hoc antecedenter fit ad fidem, quando persuadetur, et proponitur ad credendum, nec immediate illustrando credibilitatem, quia alias in subjecto, cui non esset facta propositio sufficiens rerum fidei, et tamen haberet habitum fidei, ut si puer baptizatus nutrireretur in sylvis per ipsum lumen fidei posset facere

evidentiam credibilitatis, et sic non indigeret prædicante ad cognoscendas res fidei, quod est absurdum; ergo ad fidem solum pertinet attingere evidentiam credibilitatis in ipso exercitio credendi, tamquam conditionem sui objecti propositi.

XVI. Dices: Quod hoc non est facere evidentiam, sed factam supponere per sufficientem propositionem rerum fidei. Respondetur, quod non est facere evidentiam primo, et simpliciter de ipsa credibilitate tamquam de objecto directe cognito, sed solum attingere illam, ut conditionem objecti propositi, et inclinare in illam prout requiritur ad credendum, non enim pertinet ad fidem facere evidentiam credibilitatis directe, et per se, quia necessario debet supponere sufficientem propositionem fidei, atque adeo evidentiam credibilitatis per illas rationes moventes sufficienter ad fidem; repugnat ergo quod primam evidentiam credibilitatis faciat, sed solum pertinet ad ipsam inclinare in evidentiam jam propositam, et et per illam discernere credenda a non credendis, et ita utitur evidentia illa credibilitatis, et facit illam quantum ad usum discernendi credenda a non credendis, non quantum ad primam manifestationem credibilitatis.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

XVII. Ex his solvuntur argumenta patris Suarez et patris Lorca, objicit enim Suarez sic: Ratio formalis fidei est auctoritas obscure revelans, sed credibilitas neque est res revelata a Deo, neque est obscura, sed evidens; ergo est extra rationem formalem fidei. Secundo objicit: Iudicium de credibilitate non est actus fidei; tum, quia præcedit ad credendum; tum, quia per discursum

sum demonstrativum talis credibilitatis generatur; ergo non est actus fidei. Tertio objicit Suarez: Quia iudicium de credibilitate non est tam certum et infallibile, sicut actus fidei; tum, quia generatur per discursum humanum, et ex principiis acceptis per experientiam, non supernaturaliter; tum, quia qui negaret illam evidentiam credibilitatis non esset hæreticus, sicut qui negaret ea quæ creduntur per fidem; ergo illa credibilitas non attingitur per fidem, alias haberet infallibilem certitudinem. Quarto objicit: Quia actus fidei nunquam est formaliter evidens; ergo repugnat quod eliciat actum evidentem circa aliquod objectum etiam circa credibilitatem. Quinto et ultimo objicit Vazquez: Quia fides humana etiam versatur aliquando circa evidenter credibilia, et tamen non elicit illam evidentiam credibilitatis, ergo neque fides divina.

XVIII. Ultimo arguit Lorca: Quia ante infusionem fidei habetur evidentia credibilitatis quando alicui proponuntur motiva ad credendum sufficientia, et e contra, potest aliquis habere habitum fidei, et non elicere evidentiam credibilitatis, ut puer baptizatus, qui nihil audivit de fide, postea factus adultus non habet evidentiam credibilitatis; ergo non elicitur ista evidentia a fide. Alia argumenta Lorca coincidunt cum argumentis relatis patris Suarez, ut quod fides non respiciat credibilitatem, sed credenda: quod fides solum habet obscurum assensum, etc.

XIX. Ad primum respondetur, quod ratio formalis fidei circa objecta credenda est obscure revelans, circa credibilitatem vero non facit evidentiam, sed præsupponit, et ut conditionem credendi attingit, unde ex eo quod credibilitas non sit revelata obscure solum sequitur quod

non sit credita ut objectum, non tamen quod non sit attacta ut modus et conditio se tenens ex parte objecti credibilis; et sicut rem esse sufficientem propositam ut credatur non est extra rationem formalem fidei, non tamquam objectum, sed tamquam conditio requisita, et præsupposita, ut objectum sit, ita nec attingere illam credibilitatem sufficientem, et consequenter evidentem non ut objectum credendum, sed ut conditionem objecti ut credatur.

XX. Ad secundum respondetur eadem distinctione, quod iudicium de credibilitate tamquam de objecto, et re cognita non est fidei, bene tamen iudicium de credibilitate, ut de conditione objecti propositi ad credendum sufficienti, seu evidenti propositione, et ita iudicium de credibilitate tamquam de re cognita est prævium ad fidem, et potest generari per nostrum discursum, et rationem, ut dictum est. Iudicium autem de credibilitate ut exercita, et per modum conditionis considerata est assensus in ipsam rem credibilem prout propositam, et modificatam ipsa credibilitate evidenti, unde est actus fidei pro ea parte qua fertur in rem credibilem, solum vero respicit evidentiam credibilitatis, ut conditionem requisitam, ut tale objectum credatur.

XXI. Ad tertium respondetur, quod iudicium de illa credibilitate tamquam de re cognita, et objecto directe attacto non est ita infallibile sicut actus fidei, quia nec procedit a fide, iudicium autem de credibilitate ut exercita, et ut conditio quædam est objecti credendi non fertur in ipsam tamquam in rem creditam, et ab Ecclesia propositam, sed tamquam in conditionem, juxta quam proponitur objectum credendi, et ideo non est hæreticus, qui negaret evidentiam illius credibili-

tatis, quia solum est hæreticus, qui negat aliquid creditum per fidem, non qui negat aliquid, quod requiritur ut debite, et sufficienter proponatur res fidei.

XXII. Et si inquiras an istud iudicium de credibilitate ut exercita sit actus distinctus ab assensu credendi, licet a fide elicitus, respondetur satis probabiliter dici posse quod est duplex actus fidei, alter absolutus quo tendimus præcise in rem creditam ex divina auctoritate, alter comparativus quo discernit fides ea quæ credenda sunt a non credendis, quia illa sunt sufficienter proposita, non ista, et iste actus discretivus, seu comparativus ponitur expresse a D. Thoma locis supra citatis in secunda conclusione, et a Cajetano hic articulo quarto. Et ratio quare uterque actus pertinet ad fidem ea est, quia auctoritas divina movet ad credendum non solitarie, sed supponendo sufficientem propositionem credibilium; unde non solum pertinet ad fidem attingere objectum ut rem creditam ex auctoritate dicentis, sed etiam attingere modum quo res proponitur ad credendum ex vi sufficientis propositionis, et ubi non invenerit talem modum proponendi, non acceptabit rem illam ut credendam, et hoc est discernere, et comparare credenda cum non credendis, quod ut notat Cajetanus citato loco non est actus fidei in omni subjecto, sed solum in subjecto disposito, quod valet discernere credenda a non credendis faciendo comparisonem ipsius modi, quo res proponuntur et si non per discursum, et non est inconveniens quod pro ea parte qua attingit modum proponendi res credibiles illud iudicium comparativum sit minus infallibile, quam assensus absolutus, qui fertur præcise in rem creditam, non autem in modum quo res præsuppositive

supponitur proposita ut credatur sicut dispositio ultima supponitur ad formam.

XXIII. Ad quartum patet ex dictis, quod actus fidei non est formaliter evidens circa rem creditam, bene tamen attingit evidentiam credibilitatis, ut conditio requisita. Ad quintum et ultimum respondetur primo, quod non est inconveniens concedere de fide humana quod etiam fertur in evidentiam credibilitatis tamquam in conditionem requisitam, si forte illam habet. Secundo respondetur, quod fides humana non est virtus, ut docet S. Thomas hic quæst. IV, art. V ad secundum, sed innititur testimonio debili, et fallibili, quod ex natura sua non postulat ferri in objectum supposita sufficienti propositione, et evidenti credibilitatis, sicut petit testimonium divinum, et ita cum fides divina sit virtus petit inclinari in objectum sufficienter propositum, et consequenter cum evidenti credibilitatis, quia sine ipsa non habet firmitatem ex parte propositionis requisitam, ut virtuose credat. Ad id quod objicit Lorca respondetur ex dictis, quod ante infusionem fidei habetur evidenti credibilitatis tamquam de re cognita, sed per fidem solum attingitur ut conditio requisita, quatenus per habitum fidei inclinatur ad assentiendum his, quæ conveniunt rectæ fidei, et non aliis, ut docet S. Thomas in hoc articulo secundo ad secundum et tertium. In illo autem casu de puero baptizato, qui nihil audivit de fide respondet Cajetanus super ipsum articulum quartum, quod non potest facere, aut attingere evidentiam credibilitatis ob indispositionem subjecti, et defectum materiæ, quia non est facta illi sufficiens propositio rerum credibilium, et consequenter non potest attingere evidentiam credibilitatis tamquam

conditionem requisitam, neque enim in omni subjecto fides attingit istam evidentiam, sed solum in subjecto sic disposito, ut possit discernere credenda a non credendis, et cui est sufficienter proposita materia fidei.

ARTICULUS IV.

Utrum fidei aliquando possit subesse falsum?

Ex duplici principio potest intelligi quod aliquod falsum subdit fidei vel ex Deo dicente, vel ex homine credente. Ex Deo dicente potest esse difficultas

AN DEUS POSSIT DICERE FALSUM ABSOLUTE LOQUENDO, SIVE ID FIAT CUM FORMALI MENDACIO, VEL CUM MALITIA VOLENDI DECIPERE, SIVE NON?

I. Circa quam difficultatem fuit quorundam hæreticorum error affirmantium Deum esse auctorem mendacii et falsitatis, ut inde colligerent licitum esse nobis mentiri, et illud firmare juramento propter servandum secretum. Hujus erroris auctor fertur fuisse Priscillianus episcopus Abulensis circa annum Domini 388, tempore Sirciaci papæ, et Valentiani II imperatoris. De quo videri potest Prateolus sub titulo Priscillianistæ, et D. Augustinus libro de hæresibus hæresi LXX. Huic errori subscripsisse Armenos testatur idem Prateolus, cap. III, titulo Armeni, et Guido Carmelita de erroribus Armenorum, quamvis Castro de hæresibus verbo Deus hæres. III vehementer redarguat Guidonem affirmans talem errorem sine fundamento Armenis impinxisse, eo quod licet hæretici fu-